

ІНФОРМАЦІЙНА ЕКОНОМІКА ЯК СУЧАСНИЙ ШЛЯХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Розглядається поняття інформації як важливого економічного ресурсу, який набуває все більш предметного характеру. Її вплив на всі сфери господарювання, з кожним роком, зростає експоненціально. Основним положенням статті є те, що в умовах інформаційної економіки головною рушійною силою є не виробництво і споживання матеріальних благ, а створення і споживання інформаційних цінностей, у тому числі й в упередженій формі у вигляді продуктів високих технологій, що спонукають до інноваційного розвитку країни.

Ключові слова: інформаційна економіка, інформація, інформаційне суспільство, інформаційний ринок.

Постановка проблеми. В умовах сьогодення відбувається різке зростання інформаційних потреб людей, домашніх господарств, корпорацій і суспільства. На їх задоволення орієнтується все більше і більше галузей і сфер економіки. Формується єдина інформаційно-комунікаційна система, у яку залучено всі найбільш розвинені країни світу. Виникнення глобальної інформаційно-комунікаційної економічної системи означає інтеграцію національних ринків у єдиний глобальний світовий ринок. Традиційні паперові гроші поступаються місцем електронним, а традиційні методи обслуговування товарних і фінансових угод - комп'ютерним. Влада, сила й управління всіма різноманітними процесами в суспільстві все більш переміщається від тих, хто володіє грошовим багатством до тих, хто володіє багатством інформаційним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку інформаційної економіки досліджувались наступними вченими-економістами: Луциком Ю.О., Чухном А.А., Одягайлом Б.М., Бауліною Т.В., Івановою В.В., Шаповаловим О.Ф., Коваленком О.О. та ін.

Виділення нерозв'язаних раніше частин загальної проблеми. Невирішена проблема на сьогодні бачиться в наступному, перш за все, питання інформаційної економіки, як сучасного шляху інноваційної економіки ще тільки починають вивчатись науковцями, по-друге, в існуючих теоретичних розробках не акцентувалась увага на забезпеченні інформаційного розвитку країни.

Формування цілей статті. Потрібно проаналізувати основні підходи щодо розуміння сутності інформаційної економіки та необхідності впровадження її переваг для досягнення ефективності на шляху інноваційного розвитку країни.

Виклад основного матеріалу. Сучасна цивілізація - висока стадія розвитку суспільства,

у якому відбуваються якісні корінні трансформації всіх сфер громадського життя. Домінуючу роль тут грають не природні засоби виробництва, а створені людиною. Способи виробництва революціонізують усю сукупність соціально-економічних відносин.

Визнання інформації важливим економічним ресурсом і кінцевим продуктом економіки, стало поворотним пунктом у розвитку не тільки економіки, але й економічного мислення. Індустріальний тип економічного розвитку, що домінував протягом ХХ століття, поступово сходить з історичної сцени, правда в основному в країнах з розвинутою ринковою економікою.

На даний час для цілого ряду найбільш розвинених країн світу характерний перехід до нового типу суспільства - інформаційного суспільства. Він зумовлений тенденціями підвищення ролі і значення інформації в розвитку людської цивілізації. Інформація - головна цінність наступаючої епохи. Інтенсивне і широке використання інформації інтелектуалізує навколишнє середовище, перетворює його в інформаційну сферу. Інформатизація охоплює практично всі сфери життя суспільства і викликає в них глибокі якісні зміни. Формується нове середовище і нова інфраструктура громадського життя. Науково-технічна революція вступає у свою найбільш зрілу стадію розвитку, починає розгортатися інформаційно-комунікаційна революція. Усі ці процеси характеризують перехід суспільства в якісно новий стан. Виникає інформаційне суспільство, основою якого є виробництво наукових знань та інформації. Сьогодні інформатизація, що базується на передових інформаційних технологіях, розвиток систем телекомунікацій, оптико-електронного і космічного зв'язку, ступінь оволодіння науковими знаннями й інформаційними ресурсами стають головними умовами існування високоефективної

і конкурентоздатної ринкової економіки [2, с.105].

Технології, що визначають перехід до інформаційного суспільства, надають можливості економічного зростання і через матеріальні послуги, що не супроводжуються зростанням витрати матеріалів, а навіть зменшують його. Такого роду процес довгий час вважався ключем до стійкого розвитку, але фактичний прогрес був дотепер малопомітним. Процеси переходу дозволяють нам не тільки замінити нематеріальними послугами матеріальні товари і підвищити ефективність необхідних нам матеріальних продуктів, - вони також істотно підвищують ефективність, з яким сектор послуг використовує матеріальні ресурси, у т.ч. виробничі й житлові приміщення, дороги, магазини [1, с.53].

Головною рушійною силою інформаційної економіки є не виробництво та споживання матеріальних благ, а створення і споживання інформаційних цінностей різних категорій. А мірою будь-якої праці є не споживана енергія, а інформація, що має упредметнений характер. Тепер економічне зростання залежить не від кількості спожитої речовини й енергії для матеріального виробництва, а від ступеня споживання інформації.

Наступна інформаційна революція, без сумніву, охопить всі основні інститути сучасного суспільства. Але вона почалася, і просунулася далі всього, у рамках інституту комерційного підприємства. Вона змушує нас перевизначити сутність і призначення комерційного підприємства. Саме тому настільки важливим виявляється визначення комерційного підприємства як механізму створення вартості і добробуту, що уже викликало до життя оживлені дебати відносно "корпоративного управління" - питання про те, для кого комерційне підприємство створює вартість і добробут [2, с.445].

Індустріальне суспільство, надаючи громадянам можливість поступово організувати економіку навколо знань і інформації, підготувало ґрунт для посилення людської думки, коли стали доступні нові інформаційні технології. Отже, нинішній стан економіки має всі риси наступності відносно вже попередніх її форм, але з усе-зростаючою значимістю інформаційних факторів. В інформації не виникає принципово новий вид капіталу: у схованій неявній формі він був присутній завжди. Людські знання є не тільки капітал, але і єдиний капітал. Такий капітал ніби узгоджує в єдиному цілому всі історичні типи економічних утворень.

У перспективі нас чекають серйозні соціальні зміни. Так, сфера інформаційного обслуговування не заміняє промислового і сільськогосподарського виробництва, а повсюдно впроваджується в них,

роблячи ці сфери більш "інформаційно насиченими". Ця універсальна складова призводить до розмивання раніше існуючих географічних кордонів фаз виробництва: нерівність у добробуті, що раніше мала місце між регіонами і країнами, тепер торкнеться всіх країн, які входять у глобальне інформаційне суспільство.

Інформаційна економіка стає все більш помітною, оскільки набувають широкого застосування інтернет-технології, люди в усе більшому ступені замінюють традиційні форми діяльності новими, заснованими на використанні інтернет-технологій, при цьому вони створюють мережні форми організацій і адаптують різні загальноекономічні інфраструктури до нових можливостей глобальних мереж. Головний висновок з цього - удале використання інформаційних технологій перетворює організацію в мережну структуру, що дає їй нову якість. Головний виграш від цього складається в поліпшенні використання всіх ресурсів організації, підвищенні її гнучкості й адаптивності до зовнішніх і внутрішніх проблем, підвищення якості прийнятих рішень і як наслідок - більш висока конкурентоздатність.

Інформація - це нервова система суспільного виробництва і вирішальний фактор економічного зростання в сучасних умовах. Інформація - необхідний матеріал для процесу прийняття рішень, контролю і керування на всіх рівнях і у всіх сферах життя суспільства. Сьогодні традиційна індустріальна економіка в найбільш розвинених країнах світу трансформувалася в переважно інформаційну економіку. Основні джерела економічного зростання і підвищення добробуту людей усе більш і більш переміщуються від фізичного капіталу і сировинних ресурсів до накопичених передових наукових знань і інформаційних ресурсів. Поряд із традиційними видами багатства усе більшого значення набуває накопичене інформаційне багатство.

Інформаційний ринок багатогранний. Можна виділити такі види ринків, що входять до загального інформаційного ринку:

- I. Ринок електронної та матеріальної інформації;
- II. Ринок електронних операцій;
- III. Ринок програмного забезпечення;
- IV. Ринок систем мережних комунікацій;
- V. Ринок комп'ютерного устаткування;
- VI. Ринок засобів зв'язку;
- VII. Ринок послуг інформаційного доступу та зв'язку.

Щоб здійснити процес відтворення свого різноманітного громадського життя, люди вступають у певні зв'язки і відносини, і тільки в рамках цих відносин і зв'язків, що утворюють

єдину цілісну систему, існує їх відносини з навколишнім світом. Зв'язки і відносини такого роду мають інформаційну природу, тобто змістом усіх відносин між людьми з приводу відтворення їхнього багатогранного громадського життя є інформаційна взаємодія [3, с.40]. Саме виникнення й існування людського суспільства споконвічно обумовлено існуванням самої можливості інформаційного обміну між його окремими членами.

В умовах інформаційної економіки головною рушійною силою є не виробництво та споживання матеріальних благ, а створення та споживання інформаційних цінностей, у тому числі й в упредметненій формі у вигляді продуктів високих технологій [8, с.225]. У будь-якому матеріальному товарі, насамперед, споживач сьогодні розглядає його інформаційну сутність. Зміна цінності речовинного предмета визначається, у першу чергу, динамікою цінності укладеної в ньому інформації.

Висновок. В інформаційній економічній системі основним фактором є інформація. По суті, саме, упредметнена інформація, а не витрачена енергія є мірою будь-якої праці, оскільки функціональне призначення інформації ширше, ніж споживана енергія. Саме тому ефективність матеріальних процесів, у яких беруть участь сировина, машини, енергія в інформаційній економіці визначається не стільки кількістю продуктів, скільки збільшенням цінності і споживчої вартості продуктів і послуг, що залежать від їхнього інформаційного наповнення або відносної щільності упредметненої інформації. Наприклад, у комп'ютері, вартість матеріалів у якому не перевищує 2-5%, утримується набагато більше інформації, ніж у паровій турбіні, що за своєю вагою набагато перевищує комп'ютер. Зростання інформаційної ємності зробленого продукту супроводжується і зростанням прибутку, наприклад, продаж однієї тонни сирої нафти приносить 20-25 доларів прибутку, а продаж одного кілограма інформаційного наукового продукту в електроніці дозволяє отримувати прибуток від 5 тис. доларів [9, с.195].

Основною проблемою, з якою стикаються економісти з настанням інформаційної епохи - як і оцінити вплив інформації й інформаційних технологій.

Інформаційне суспільство відрізняється від традиційного суспільства тим, що виробництво інформації й інформаційних послуг зростає дуже стрімкими темпами і домінує в економічному розвитку.

Варто звернути увагу на те, що провідні представники ділового світу бачать у використанні інформаційних технологій і інтернету

невід'ємну умову їх економічного успіху, фактор, що забезпечує істотне підвищення конкурентоздатності. У 2009 р. у ході обстеження, проведеного дослідницьким центром журналу *Economist*, 81% керівників великих світових компаній Америки, Європи й Азії були упевнені, що впровадження інформаційних технологій може поліпшити конкурентоздатність бізнесу, розширити масштаби ринків, удосконалити стратегії "сегментації споживачів" і збільшити розмаїття створюваних ними товарів і послуг [4].

Список літератури

1. Луцик Ю. О. Формування інформаційної економіки - об'єктивний процес / О.Ю. Луцик // Вісник. - К., 2007. - N16-17. - С.52-54.
2. Чухно А.А. Твори: У 3 т. / НАН України ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - Т. 2 : Інформаційна постіндустріальна економіка: теорія і практика. / А.А. Чухно - К., 2006 - 512с.
3. Одягайло Б. М. Інформаційно-інноваційна модель економіки: базові параметри і вектор розвитку/ Б.М. Одягайло // Зб. наук. пр. - Черкаси, 2004. - Вип.12. - С.37-42.
4. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.economist.com/> - The economist.

Аннотація

В.В. Кушнерик

**ИНФОРМАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА КАК СОВРЕМЕННЫЙ ПУТЬ
ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ**

Рассматривается понятие информации как важного экономического ресурса, который приобретает все более предметный характер. Ее влияние на все сферы хозяйствования, с каждым годом, растет экспонциально. Основным положением статьи является то, что в условиях информационной экономики главной движущей силой является не производство и потребление материальных благ, а создание и потребление информационных ценностей, в том числе и в овеществленной форме в виде продуктов высоких технологий, которые побуждают к инновационному развитию страны.

Ключевые слова: информационная экономика, информация, информационное общество, информационный рынок.

Summary

Volodymyr Kushneryk

**INFORMATION ECONOMY AS A MODERN WAY OF INNOVATION DEVELOPMENT
OF THE COUNTRY**

This article discusses the concept of information as an important economic resource that is becoming more specific. Its impact on all spheres of management, from year to year, growing exponential. Basic assumption of this paper is that in an information economy the main force is not the production and consumption of material goods, but the creation and consumption of information assets, including in the form of materialized in the form of high-tech products, which lead to innovative development of the country.

Keywords: information economy, information, information society, information market.